

Biuletyn Polonistyczny

17.03.2021

Data wydarzenia: 08.09.2021 - 10.09.2021

Strefy kon/taktu - strefy kon/fliktu jako narzędzie rozpoznawania współczesnej rzeczywistości kulturowej

Typ wydarzenia: Konferencja

Miejscowość: Sosnowiec

Organizatorzy: Teatr Zagłębia, Uniwersytet Śląski w Katowicach,

Wydział Polonistyki UJ

Katedra Performatyki na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Instytut Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Śląskiego oraz Teatr Zagłębia w Sosnowcu zapraszają na konferencję, która odbędzie się w trybie stacjonarnym w Sosnowcu w dniach od 8 do 10 września 2021 roku.

Organizatorzy instytucjonalni: Teatr Zagłębia, współorganizatorzy instytucjonalni: Uniwersytet Śląski/Instytut Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych oraz Katedra Performatyki na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

Organizator i pomysłodawca konferencji:
prof. UJ dr hab. Ewa Bal, współpraca: Iwona Woźniak, (Dyrektor Teatru Zagłębia), Agata Kędzia (Teatr Zagłębia w Sosnowcu)

Komitet naukowy konferencji: prof. dr hab. Ewa Wąchocka (UŚ), dr hab. prof. UŚ Dorota Fox, prof. UJ dr hab. Ewa Bal (UJ),

Topograficzna granica wzdłuż rzeki Brynicy między Górnym Śląskiem a Zagłębiem Dąbrowskim, stanowiąca niegdyś linię terytorialnego podziału między państwem Habsburgów (potem [Prusami](#)) a [Rzeczpospolitą](#), następnie pomiędzy Prusami (później Niemcami) a [Rosją](#); a w latach 1918-1922 między Polską a Niemcami, od z górą dwustu lat jest polem stale aktualizowanych realnych i symbolicznych różnic oraz współpracy społeczno- kulturowej między tymi dwoma obszarami i zamieszkującymi je mieszkańcami. Bywała strefą wymiany handlowej (albo, zwłaszcza w okresie zaborów, przemysłowej), przenikania różnych wpływów kulturowych, ideologicznych czy politycznych lub stawała się polem walki: jak wtedy gdy w 1922 roku wojska polskie pod dowództwem gen. [Stanisława Szepetyckiego](#) przekroczyły most między [Szopienicami](#) a [Sosnowcem](#), przejmując wschodnią część [Górnego Śląska](#) pod polską administrację. Dynamika relacji

zachodzących w tej strefie (kontaktu i konfliktu zarazem) jest więc dla nas pretekstem, by bliżej przyglądać się takim miejscom i okolicznościom, w których dochodzi do ustanawiania relacji między różnymi kulturowymi wspólnotami, dyskursami, politykami, ludzkimi i nieludzkimi podmiotami – mając nadzieję, że tam właśnie uda nam się uchwycić specyfikę współczesnej rzeczywistości kulturowej w jej lokalnym, a jednocześnie globalnym wymiarze.

Punktem wyjścia naszego namysłu jest koncepcja „stref kontaktu”, którą wprowadziła na grunt współczesnej refleksji humanistycznej na początku lat 90. XX wieku Mary Luis Pratt (1992). Zależało jej na uchwyceniu nieoczywistości efektu spotkania międzykulturowego, w przestrzeni, w której podmioty kontaktują się ze sobą i nawiązują relacje wiążące się na przykład z przymusem, skrajną nierównością lub trudnym do zażegnania konfliktem (Pratt 1992). Stephen Greenblatt (2010), traktował strefy kontaktu jako miejsca i okoliczności, w których dochodzi do spotkania różnych podmiotów i wymiany dóbr kultury, z których wyłania się wyspecjalizowana grupa mobilizatorów, agentów, pośredników, tłumaczy, a lepiej widoczne stają się same instytucje (takie jak muzea, teatry lub festiwale), które takim spotkaniom i wymianie dóbr kultury służą lub je sankcjonują. James Clifford (1997) z kolei korzystał z tego pojęcia w odniesieniu do instytucji muzeum etnograficznego. Zastanawiał się nad tym, na ile zgromadzone w ramach etnograficznych i antropologicznych badań atrybuty kulturowe, będące przedmiotem wystaw muzealnych, mogą stanowić efektywne medium relacji zarówno z kulturą lokalną, jak i przeszłością owych kultur. We współczesnej rzeczywistości kulturowej wyodrębnienie stref kontaktu służyć może także ukazaniu konfliktowych i pełnych antagonizmów relacji kulturowych, odślanianiu ogromnego ładunku energii społecznych, których erupcje (często przy współudziale infrastruktury sieciowej) na nowo definiują społeczne i kulturowe podziały.

O efektach kontaktu między różnymi podmiotami, grupami czy wspólnotami mówi się od dawna nie tylko na polu kulturoznawczym, antropologicznym, socjologicznym (np. przy okazji projektowania systemów edukacyjnych dla wspólnot wielokulturowych). Nierzadko pojęciem kontaktu posługują się biologowie ewolucyjni i ekolodzy, badając tzw. „strefy kontaktu” między populacjami różnych gatunków. Inspirowana naukami biologicznymi współczesna humanistyka, traktuje z kolei międzygatunkowe relacje (np. między tym co ludzkie i nieludzkie) za podstawę nowej epistemii, która podważa centralną rolę człowieka w poznaniu świata i budowania relacji z otoczeniem (Haraway 2016). Studia dekolonialne także podejmują wątek nowych strategii usytuowanego i relacyjnego poznania, zastępując koncepcję „wiedzy o” („knowing about”) koncepcją wiedzy rodzącej się z różnych lokalnych uwarunkowań wspólnot dotkniętych doświadczeniem postzależnościowym („knowing with”, de Sousa Santos, 2018). Ta podwójna zatem użyteczność pojęcia kontaktu – w naukach humanistycznych, biologicznych, antropologiczno - kulturowych oraz ścisłych – wyraźnie wskazuje na jego interdyscyplinarny potencjał.

Lokalne myślenie „strefami kontaktu” wyraża zatem konieczność stworzenia kategorii poznawczych umożliwiających współczesną i nowatorską refleksję na

temat procesów kulturowych w XXI wieku. A ich wyodrębnienie za pomocą działań na polu sztuki (**teatru , filmu, performansów artystycznych i technonaturokulturowych, instalacji sztuki współczesnej i wystaw muzealnych**) wraz z naukową interpretacją badaczy, posłużyć może uchwyceniu emergentnych napięć, zderzeń, różnic jak i modeli współpracy określających naszą rzeczywistość kulturową w wymiarze zarówno lokalnym jak i globalnym.

Proponowane pola tematyczne wystąpień:

1. Strefy kontaktu jako miejsce odtwarzania i ustanawiania pamięci o przeszłości kultur lokalnych.
2. Strefy kontaktu jako pole aktualizowania repertuaru ucieleśnionych praktyk kulturowych
3. Strefy kontaktu jako pole ustanawiania związków wspólnot lokalnych z terytorium i środowiskiem naturalnym
4. Strefy kontaktu jako przykład technonaturokulturowej symbiozy, pasożytowania, rozkładu, wymierania lub rekultywacji i wzrostu.
5. Technologiczne zapośredniczenia jako infrastruktura stref kontaktu oraz element technoludzkich asamblaży

Trwałym efektem konferencji będzie **publikacja wybranych artykułów w serii Nowe Perspektywy- Performatyka** ukazującej się w Wydawnictwie Uniwersytetu Jagiellońskiego (100 punktów na liście MNISW).

Zgłoszenia konferencyjne

(zapowiedź wystąpienia) nie przekraczające 300 słów, wraz z krótkim biogramem (150 słów), afiliacją i numerem telefonu oraz adresem e-mailowym, należy składać na adres: strefykontaktu.strefykonfliktu@gmail.com do dnia 15 maja 2021.

Ogłoszenie listy przyjętych uczestników nastąpi do 30 maja 2021 roku.

Opłata konferencyjna w wysokości 450 złotych do zapłaty do 30 lipca 2021 roku wpłacana będzie na konto Teatru Zagłębia w Sosnowcu o numerze 58 1020 2313 0000 3002 0579 8089.

Integralnym elementem programu konferencji będzie zwiedzanie śladów antropogenicznych zmian środowiska naturalnego na Górnym Śląsku (np. „żywych hałd” , pokopalnianych zapadlisk terytorium, ruin górniczych osiedli robotniczych) oraz możliwość uczestnictwa w działaniach mających na celu poznanie kultury lokalnej Zagłębia Śląsko-Dąbrowskiego I Górnego Śląska (np. spacery performatywne po Sosnowcu jako strefie wielokulturowych kontaktów, koncerty i przedstawienia zespołów, które z kultury lokalnej uczyniły narzędzie sztuki krytycznej).

Biuletyn Polonistyczny

Organizatorzy nie zapewniają noclegów ani nie zwracają kosztów podróży uczestników, służą jednak radą w znalezieniu odpowiedniego hotelu lub lokum w Sosnowcu.

Serdecznie zapraszamy!

Adres: Muzeum Miejskie w Sosnowcu

Data zgłaszania prelegentów: 15.05.2021 12:00

Opłata: 450 zł

Słowa kluczowe: performatyka, strefa kontaktu